Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

15

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ

ՀՆՈՅ ՏՕՄԱՐԻՆ ՀՌՈՄԱՅԵՑՒՈՑ, ՈՐՈՎ
ՀԱՄԱՐԱԿԱԲԱՐ ՎԱՐԻ ԱԶԳՍ ՀԱՅՈՑ

Շարակարգեալ դիւրին ոճիւ յամի Տն 1733.
Եւ 'ի Թուականութեան հայոց ռճձբ.

Ի ՄԽԻԹԱՐԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՍԵԲԱՍՏԱՑՒՈՅ
ԱԲԲԱՅ ՀԱՅՐ ԿՈՉԵՑԵԼՈՅ

ՏՕՄԱՐ

Յաղագս եօթներեկաց և վերադրաց, 'ի ձեռն որոց գտանի գիր տարւոյն ։

ԳԼՈՒԽ Ա.

Եօթներեակ տայագս արա ։

Առ զթուականն հայոց , և զշրջանս որք են 'ի նմին՝ 'ի բաց հան . և 'ի մնացելոյն ևս 'ի բաց հան զթիւն հինգ . և որ ինչ մնայ , երթ իը , իը . և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ՝ տուր 'ի խորանս առաջինկայ աղիւսակիդ եօթներեկաց , սկըսեալ 'ի գլխոյն . և յորում դադարի , այն է եօթներեակ տարւոյն ։ Եւ ծանիր , զի շրջանն է շլբ . ամ ։

Եւ կամ այսպէս արա , որ առաւել դիւրագոյն է ։ Առ զթուականն . և անտի 'ի բաց հան զ 1153 ըն . և զայն որ յաւելանայ , երթ իը , իը . և որ ինչ 'ի խոնարհ մնայ , տուր զայն 'ի յառաջինկայ խորանս եօթներեկացդ՝ սկսեալ 'ի գլը-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏ. ԹԱՆԳԱՐԱ

խոյն . և յորում վերջանայ , այն է եօթ-ներեակ տարւոյն ։ Իսկ եթէ ոչ ինչ յաւելանայ , տուր զ ի̃ը ըն՝ սկսեալ՚ի գըլխոյն , որ մինչև 'ի վերջին խորանն հասեալ՝ վերջանայ ։

Աղիւսակ եօթներեկաց ։

ա	բ	գ	դե	զ	է	ա
բգ	դ	ե	զ	էա	բ	գ
դ	եզ	է	ա	բ	գդ	ե
զ	է	աբ	գ	դ	ե	զէ

Ծանիր և զայս . զի յորժամ զդգ է եօթներեակ տարւոյն , յայնժամ նահանջ է ամ̃ն . և դու 'ի յունվարի և 'ի փետրվարի զառաջինն պարտիս կալնուլ . և յորժամ'ի մարտն մտանես , զերկրորդըն ։ Որ օրինակ . մինչ դ ե է եօթներեակ տարւոյն , 'ի յունվարի և 'ի փետըրվարի կալ զդն , որ է չորս . և յորժամ'ի մարտն մտանես , կալ զեն , որ է հինգ ։

Իսկ 'ի յաղիւսակիդ որպէս ամ̃ն նահանջին երևի 'ի ձեռն զդգ գրոց , նոյնպէս

և ամէն որք ոչ են նահանջք՝ երևին 'ի ձեռն գրոց , որք են միայնակ , և ոչ զոյգ :

Վերադիր այսպէս արա :

Կալ զթուականն հայոց , և զշրջանսն որք են 'ի նմին 'ի բաց հան . և 'ի մնացելոցն ևս 'ի բաց հան զթիւն երեք . և զմնացեալսն երթ ժթ , ժթ . և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ , տուր 'ի յառաջիկայ կարգ խորանաց վերադրացդ՝ սկսեալ 'ի գլխոյն . և յորում դադարի , այն է վերադիր տարւոյն :

Եւ կամ այսպէս արա , որ առաւել դիւրագոյն է : Կալ զնոյն թուականն , և անտի 'ի բաց հան ՌՃԿԲ . և զայն որ յաւելանայ , երթ ժթ , ժթ . և որ ինչ 'ի խոնարհ մնայ , տուր 'ի յառաջիկայ կարգ խորանաց վերադրացդ՝ սկսեալ 'ի գըլխոյն . և յորում վերջանայ , այն է վերադիր տարւոյն :

Մշտական Վերադիր :

իդ	ե	ժզ	իէ	ը	ժթ	լ	ժա	իբ	գ
ժդ	իե	զ	ժէ	իը	թ	իա	բ	ժգ	

Եւ աստանօր գիտելի է . զի ի՛ւր խորանք եօթներեկաց , և ժթ խորանք վերադրաց , այնու կարգաւ , որով եդեալք են ’ի յաղիւսակս իւրեանց՝ մշտնջենաւորաբար զկնի միմեանց հետեւին ամ ըստ ամէ . և յորժամ լինի հասանիլ ’ի վերջն , վերստին լինի սկսումն ’ի գլխոյն : Օ՛ր օրինակ յայսմ ամի՝ յորում Թիւն հայոց է ռճձբ . վերադիրն է ի՛դ . և եօթներեակն , ա : Արդ սոքին ’ի յաղիւսակս իւրեանց , որպէս և երևին իսկ , են առաջինք . ուրեմն ’ի գալ տարւոյ անմիջապէս հետեւեալքն սոցին , են վերադիր և եօթներեակ տարւոյն . և ’ի միւսում տարւոյ՝ հետեւեալքն այնց . և այսպէս մշտնջենաւորաբար :

Իննևտասներեակ այսպէս արա ։

Կալ զՀայոց թուականն . և զ 1141 ըն 'ի բաց հան . և որ ինչ վերամնայ , երթ ժթ , ժթ . և այն որ 'ի խոնարհ մնայ ,
իննևտասներեակ է տարւոյն ։

Եւ կամ այսպէս արա ։ Կոխտ զվերադիրն երկու . որ է 'ի յաղիւսակին վերադրաց . և անտի սկսեալ յառաջ ընթանալով թուեա մինչև 'ի վերադիր տարւոյն . և որքան թիւ ելանէ , յայնքաներորդում ամի է իննևտասներեակն
տարւոյն ։

Եւ եթէ իննևտասներեկաւ զվերադիր տարւոյն կամիցիս գտանել , կալ զթիւ իննևտասներեկի տարւոյն , և յառաջ տուր զայն 'ի վերադրէն՝ որ է երկու . և յորում տփի վերադրաց վերջանայ , անդ է վերադիր տարւոյն ։ Որգոն , 1182 . թուին՝ իննևտասներեակն է 3 . և մինչ 'ի վերադրէն՝ որ է ը . յառաջ տամք , դադարի 'ի տուփն վերադրին՝ որ է ից . և այսու իմանամք , թէ ից է վերադիր
տարւոյն ։

Օգնեա տարեգրոյն այսպէս արա ։

Կալ միշտ զվերադիր տարւոյն , որ գըլ-խագրով եղեալ կայ 'ի սկզբան առաջի-կայ աղիւսակիդ . և այնու մուտ ուղղակի 'ի հանդիպակաց խորանս եօթներեկաց մինչև գտանիցես զեօթներեակ տար-ւոյն , որ է նոտր գրով դրոշմեալ , և ընդ նմա եղեալ բոլորագիրն 'ի նմին խորանի՝ է գիր տարւոյն ։

Սա այս աղիւսակ է մշտնջենաւոր , և տեւէ , որչափ տեւէ Հայրենի հնոց տօմարա-հռովմայեցւոց ։

ԻԴ	գ · բ	բ · գ	ա · դ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը	գ · թ
Ե	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ
ԺԶ	բ · ժ	ա · ի	է · լ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ
ԻԷ	դ · ս	գ · վ	բ · տ	ա · ր	է · ց	զ · ւ	ե · փ	դ · ք
Ը	ա · ղ	է · ճ	զ · մ	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո	ա · չ
ԺԹ	ե · է	դ · ը	գ · թ	բ · ժ	ա · ի	է · լ	զ · խ	ե · ծ
Լ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ	բ · տ	ա · ր	է · ց
ԺԱ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ	զ · մ	ե · յ	դ · ն
ԻԲ	ա · դ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը	գ · թ	բ · ժ	ա · ի
Գ	գ · շ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ
ԺԴ	է · լ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ
ԻԵ	դ · ա	գ · բ	բ · գ	ա · դ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը
Զ	զ · մ	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ
ԺԷ	գ · թ	բ · ժ	ա · ի	է · լ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ
ԻԸ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ	բ · տ	ա · ր	է · ց	զ · ւ	ե · փ
Թ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ	զ · մ	ե · յ	դ · ն	գ · շ	բ · ո
ԻԱ	է · ե	զ · զ	ե · է	դ · ը	գ · թ	բ · ժ	ա · ի	է · լ
Բ	բ · ո	ա · չ	է · պ	զ · ջ	ե · ռ	դ · ս	գ · վ	բ · տ
ԺԳ	զ · խ	ե · ծ	դ · կ	գ · հ	բ · ձ	ա · ղ	է · ճ	զ · մ

Նաեւ աստէն գիտել պարտիս, զի նախ-կին եօթներեակքն 'ի յիւրաքանչիւր կարգ աղիւսակիդ նոյնք են ընդ այնս՝ որք են վերջինք, ո՛պ եւ տեսանին իսկ։ Վասն որոյ ընդ որոնելդ զգիր տարւոյն՝ եթէ հանդիպիցի՝ զի եօթներեակ տա-րւոյն իցէ այնպիսի, որ 'ի նոյն կարգի 'ի սկզբան նաեւ 'ի վերջն գտանի, մի՛ տա-րակուսիր առ այս, թէ զվերադիր տա-րւոյն առ ո՛րն 'ի յերկուց պարտ է տանիլ, առ 'ի գտանել զգիր տարւոյն։ Քանզի եթէ ամն իցէ նահանջ, առ վերջինն պարտ է տանիլ, եւ ընդ նմին եղեալ բո-լորգիրն՝ է գիր տարւոյն. իսկ եթէ ոչ իցէ նահանջ, պիտոյ է առ առաջինն տանիլ, եւ առ նմին եղեալն է գիր տա-րւոյն։ Զոր օրինակ, 'ի թուին ռճծե. եօթներեակն է չորս, իսկ վերադիրն է իէ։ Արդ մինչ 'ի ձեռն այսորիկ վերա-դրի մտանես 'ի հանդէպ իւր. եղեալ խորանն, 'ի նմին եօթներեակ տարւոյն՝ որ է չորս, գտանի 'ի սկզբան նաեւ 'ի վերջն։ Եթէ տանիս զվերադիրն առ առաջինն, ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ ••է. իսկ եթէ առ վերջինն, ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ +է։ Արդ մինչ ամն այս է նահանջ, ոչ պարտիս տանիլ առ

առաջինն, այլ առ վերջինն, որ ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ ՓԷ: Իսկ 'ի Թուին ՌՃԶԷ. եօթներեակն է երեք, և վերադիրն ԺԴ: Արդ մինչ 'ի ձեռն այսորիկ վերադրի մտանես 'ի հանդէպ իւր եղեալ խորանն, 'ի նմին եօթներեակ տարւոյն, որ է երեք, գտանի 'ի սկզբան՝ նաև 'ի վերջն: Եթէ տանիս զվերադիրն առ վերջինն, ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ Կօ. իսկ եթէ առ առաջինն, ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ Բօ: Արդ մինչ ամս այս ոչ է նահանջ, ոչ պարտիս տանիլ առ վերջինն, այլ առ առաջինն, որ ցուցանէ զգիր տարւոյն գոլ Բօ: Եւ այսորիկ զգուշութիւնք յայնժամ միայն պարտին լինել, յորժամ եօթներեակ տարւոյն 'ի նոյն կարգի 'ի սկզբան՝ նաև 'ի վերջն գտանի: Քանզի յորժամ եօթներեակք 'ի նոյն կարգի ոչ են եղեալ երկիցս, այսինքն 'ի սկզբան նաև 'ի վախճանի, այլ միայն մի անգամ, և 'ի մէջն, ամ̃ Թէ նահանջ իցէ, և Թէ ոչ, մինչ վերադրով տարւոյն մտեալ 'ի խորանսն գտանես զեօթներեակ տարւոյն, առ նմա եղեալ գիրն 'ի նմին խորանի՝ է գիր տարւոյն: Եւ պատճառն վերոյ ասացելոցս է այս, զի 'ի վերոյ ե-

գեալ աղիւսակին բնաւ եօթներեակք, որք են 'ի յառաջին տուփս ժթ կարգաց, ոչ երբէք հանդիպին նահանջից. և բը-նաւքն որք են 'ի վերջին տուփս, միշտ հանդիպին նահանջից. իսկ 'ի միջի ե-գեալ վեց տուփքն մերթ հանդիպին, և մերթ ոչ: Ուստի դու զամն նահան-ջին տես 'ի փոքրիկ աղիւսակն եօթնե-րեկաց, և ըստ այնմ 'ի գործ ած զվերոյ-ասացեալ կանոնն:

Եւ եթէ քննիցես՝ տեսանես 'ի յաղիւ-սակդ, թէ զիարդ վերադիրքն բաժա-նեալք են 'ի մէջ իւրեանց զարմանալի կարգաւ զայբուբենիւն՝ իւրաքանչիւրն զչն տառս սեփականելով զանազան կարգաւ: Նմանապէս և եօթներեակքն՝ իւրա-քանչիւրն զհինգ տառս սեփականեալ, և միայն եօթներեակս այս չորս՝ զվեց տառս սեփականեալ. այսինքն ա. ը. կ. ն. ս. ք: Որովք երեսուն և վեց տառքն բաժանեալք են յեօթն մասունս՝ ըստ թուոյ եօթներեկաց:

Յաղագս ամսամտից, և տօնից շարժականաց, և այլոց իրաց պիտանաւորաց պարունակելոց 'ի պարզատօմարի, որք գտանել կարեն 'ի ձեռն տարեգրոյն ։

ԳԼՈՒԽ Բ.

Ամսամուտ այսպէս առ ։

Կալ զգիր տարւոյն, և երթ է̃, է̃. և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ, յետս տուր յաւուրց ամսոց. և յորում աւուր դադարի թիւն այն, 'ի նմին աւուր է մուտ նոյն ամսոյն ։ Զոր օրինակ, ըստ ասացելոյ կանոնիս, օրն յունվարի, որ է ուրբաթն, եթէ գիր տարւոյն իցէ ծէ, գոլով այն տասն, եօթն 'ի բաց ձգեալ՝ վերամնայ երեք. արդ յորժամ զերեքն 'ի յուրբաթուն յետս տամք՝ ասելով հինգշաբթի, չորեքշաբթի, երեքշաբթի, թիւն երեք վերջանայ յերեքշաբթի. և այսպէս իմանամք, թէ մինչ գիր տարւոյն իցէ ծէ, մուտն յունվարին՝ լինի յերեքշաբթի. ըստ այսմ իմա և զայլոց ։ Նաև ըստ այսմ կանոնի՝ աւուրք երկոտասանից ամսոց են սոքին ։

Օրն Յունվարի է	Ուրբաթ ։
Փետրվարի	Երկուշաբթի ։
Մարտի	Երկուշաբթի ։
Ապրիլի	Հինգշաբթի ։
Մայիսի	Շաբաթ ։
Յունիսի	Երեքշաբթի ։
Յուլիսի	Հինգշաբթի ։
Օգոստոսի	Կիրակի ։
Սեպտեմբերի	Չորեքշաբթի ։
Հոկտեմբերի	Ուրբաթ ։
Նոյեմբերի	Երկուշաբթի ։
Դեկտեմբերի	Չորեքշաբթի ։

Իսկ եթէ 'ի ձեռն եօթներեկաց տարւոյն կամիցիս գտանել զօր ամսամտին, կալ զեօթներեակ տարւոյն 'ի վերուստ, և զամիսն 'ի կողմանց . և մուտ 'ի խորանս առաջիկայ աղիւսակիդ . և դիւրապէս գտանես զօր ամսամտին ։

Ամիս հոռոմայեցոց	Քանիք ։	Եօթներեակ ։						
		Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է
յնվ	լա	Բշբ	Գշբ	Դշբ	Եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա
փետր	իը	Եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ
մարտ	լա	Եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ
ապր	լ	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ	Եշբ	ուրբ	շբթ
մայի	լա	Գշբ	Դշբ	Եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	Բշբ
յուն	լ	ուրբ	շբթ	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ	Եշբ
յուլ	լա	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ	Եշբ	ուրբ	շբթ
օգոս	լա	Դշբ	Եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	Բշբ	Գշբ
սեպ	լ	շբթ	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ	Եշբ	ուրբ
հոկտ	լա	Բշբ	Գշբ	Դշբ	Եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա
նոյեմ	լ	Եշբ	ուրբ	շբթ	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ
դեկտ	լա	շբթ	կիրա	Բշբ	Գշբ	Դշբ	Եշբ	ուրբ

Բայց զգուշանալ պարտիս, զի ՚ի նահանջի ամին մինչ զմարտի, և զհետևեալ ամսոց զմուտն առնես, եթէ ՚ի ձեռն տարեգրոյն առնիցես, միով գրով յետս դարձցիս. որգոն. եթէ ծէ լիցէ գիր տարւոյն, զԲօ կալցես ։ Իսկ եթէ եօթներեկաւ առնես, միով թուով յառաջ ընթացցիս. որգոն. եթէ ա. է եօթներեակն, կալցես բ. որպէս զի ուղիղ գայցէ ։

Զպատճէր աւուր յայտնութեան այսպէս գտես ։

Կալ զգիր տարւոյն, և երթ է՛, է՛. և որքան թիւ 'ի խոնարհ մնայ յետս տուր զայն յերեքշաբթիէն. ասելով, երեքշաբթի, երկուշաբթի, կիրակի, և այլն ։

Նոյն յորում աւուր դադարի թիւն այն, յայնմ աւուր հանդիպի տօն յայտնութեան տեառն ։

Զմիջոց ուտիքն յայտնութէ, և առաջաւորի Բարեկենդանին այսպէս գտես ։

Կալ զթիւ գրոյ տարւոյն, և վերաբերեա նմա զհինգ թիւն, և տես որքան թիւ լինին՝ այնքան աւուրք են միջոց ուտիք յայտնութեան և առաջաւորին ։

Զառաջաւորաց Բարեկենդանն այսպէս առա ։

Կալ զտասն յունվարի, և զգիր տարւոյն, այսինքն զթիւ գրոյ տարւոյն 'ի վր բեր, առաջաւորաց բարեկենդան է ։ Զոր օրինակ, եթէ գիր տարւոյն է դայ,

թիւ նորին է չորս . արդ եթէ զչորսն ՚ի վերայ տասին յունվարի վերաբերեմք, լինի ժդ . և այսպէս իմանամք, թէ ՚ի տարւոջն՝ յորում գիր տարւոյն է դայ, ՚ի ժդ յունվարի հանդիպի առաջաւորաց բարեկենդանն ։

Բուն բարեկենդան այսպէս արա ։

Ապա զգիր տարւոյն . և թուեալ զայն՝ տես, թէ որքան է . և որքան լինի, յայնքաներորդում աւուր փետրվարի՝ բուն բարեկենդան է ։ Իսկ եթէ աւելի լինիցի թիւ գրոյ տարւոյն քան զաւուրս փետրվարի, անցօ՚ի յառաջակայ ամիսն, որ է մարտն ։

Զատիկ ։

Ապա զմարտի իա . և զգիր տարւոյն ՚ի վերայ բեր, զատիկ է ։

Երևման խաչ ։

Ապա զապրիլի ժը . և զգիր տարւոյն ՚ի վերայ բեր, երևման խաչ է ։

Համբարձման ։

Կաւ զապրիլի ԻԹ. և զգիր տարւոյն ՚ի վերայ բեր, համբարձումն է ։

Հոգեգալստեան ։

Կաւ զմայիսի ԺԹ. և զգիր տարւոյն ՚ի վերայ բեր, հոգեգալուստ է ։

Սբ Գրիգորի Բարեկենդան ։

Կաւ զմայիսի Ը. և զգիր տարւոյն ՚ի վ՟ր բեր, սուրբ Գրիգորի բարեկենդան է ։

Վարդավառ ։

Կաւ զյունիսի ԻԷ. և զգիր տարւոյն ՚ի վերայ բեր, վարդավառ է ։

Զգիրս շաբաթու վարդավառի և Ա̄ծածնի այսպէս գիտ ։

Եթէ գիր տարւոյն իցէ Ա, կամ Բ, և կամ Գ, միջոյն է Է շաբաթ ։ Եւ ՚ի Գայէն մինչև ՚ի Քէն Ը. շաբաթ ։

Իսկ յԱնիէն մինչև 'ի Զայն Է̄ շաբաթ ։ Բայց 'ի Ղատէն մինչև 'ի Մն է չորս շաբաթ ։ Եւ 'ի Չայէն մինչև 'ի Տիւնըն է երեք շաբաթ ։ Իսկ 'ի Րէէն մինչև 'ի Փիւրն՝ է ե̄ շաբաթ ։ Եւ սոքա ամենեքեան իմացեալ լինին պահօքն հանդերձ ։

Անշարժական տօմարին ։

Առ գծիր տարւոյն ․ չորս 'ի վերայ ած ․ և այս երթ Է̄, Է̄ ․ և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ, ած 'ի վերայ ժա̄ լին օգոստոսի ․ և յորքաներորդն հասանիցէ, յայնքաներորդում աւուր օգոստոսի տ̄ծածին է ։

Օգնոց շարժական տօմարին և այլ խառնին այսպէս գիր ։

Առ գծիր տարւոյն ․ և երթ Է̄, Է̄ ․ և տես, եթէ յաւելեալն չորս է, կամ հինգ, միջոցն հանդերձ պահօքն է Ե̄ շաբաթ ։ Իսկ եթէ այլ թիւ իցէ, է չորս շաբաթ ։

Սբ խաչ։

Կալ զգիր տարւոյն . երկու 'ի վր ած . և ապա երթ է , է . և զայն՝ որ 'ի խոնարհ մնայ , ած 'ի վերայ տասին սեպտեմբերի . և յորքաներորդն սեպտեմբերի հասանիցի , յայնքաներորդում աւուր սեպտեմբերի սուրբ խաչ է ։

Սբ գէորգայ բարեկենդան ։

Կալ զգիր տարւոյն . երկու 'ի վերայ ած . և երթ է , է . և զայն որ 'ի խոնարհ մնայ , ած 'ի վերայ ժէ ին սեպտեմբերի . և յորքաներորդն սեպտեմբերի հասանիցի , յայնքաներորդում աւուր սեպտեմբերի սուրբ գէորգայ բարեկենդան է ։

Զմիջոց ուտեան սբ գէորգայ և յիսնակաց բարեկենդանին այսպէս գիտ ։

Կալ զգիր տարւոյն . և երթ է , է . և տես , եթէ յաւելեալն վեց է , կամ եօթն , միջոց ուտիքն է ը շաբաթ ։ Իսկ եթէ այլ թիւ իցէ , յայնժամ է է շաբաթ ։

Խաչ գիւտ։

Կալ զգիր տարւոյն. է̃ ՚ի վերայ ած. և երթ է̃, է̃. և որ ինչ ՚ի խոնարհ մնայ, ած ՚ի վ̃ր ի̃ը ին հոկտեմբերի. և յորքաներորդն հոկտեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր նորին է գիւտ խաչ։

Յիսնակաց Բարեկենդան։

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ է̃, է̃. և որ ինչ ՚ի խոնարհ մնայ, ած զայն ՚ի վ̃ր տասնևչորսին նոյեմբերի. և յորքաներորդն նոյեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր նորին յիսնակաց բարեկենդան է։

Ս. Յակոբայ Բարեկենդան։

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ է̃, է̃. և զայն որ ՚ի խոնարհ մնայ, ած ՚ի վ̃ր հընգին դեկտեմբերի. և յորքաներորդն դեկտեմբերի հասանիցի, յայնքաներորդում աւուր նորին սուրբ յակոբայ բարեկենդան է։

Զմիջոց ուտիքն սբ յակոբայ, և յայտնութէ բարեկենդանին այսպէս գիտ:

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ է̃, է̃. և զայն որ վերամնայ, յետս տուր 'ի ժը̃ թուոյն ասելով ժը̃. ժէ̃. և այլն. և յոր- քաներորդում թիւն դադարի, այնքան աւուրք են միջոց ուտիքն սուրբ յակո- բայ, և յայտնութեան բարեկենդանին:

Որ բարեկենդանի յայտնութէ:

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ է̃, է̃. և որքան թիւ 'ի խոնարհ մնայ, յետս տուր զայն յերեքշաբթիէն, ասելով. երեք- շաբթի, երկուշաբթի, կիրակի, և այլն: Եւ յորում աւուր դադարի այն թիւ, յայնմ աւուր հանդիպի յայտնութեան բարեկենդանն:

Բայց միշտ պարտիս զգոյշ լինել՝ թէ 'ի սմին, և թէ 'ի յայլս ընաւս վերոյ- ասացեալս և 'ի հետևեալս. զի 'ի նա- հանջի տարւոջ, զգիր տարւոյն՝ 'ի վեր- ջանալն փետրվարին փոխիցես ըստ նա- խընթացի գրոյն: Զոր օրինակ, թէ ԷԱն լիցէ. զԷնէն կալցես. և թէ էնէ լիցէ, զԾէն կալցես. ըստ այսմ և զայլոց գրոց տարւոյն առնիցես. որպէս զի ամենայն

Զմիջոց ուրիշն ալ յաւելուաց, և յայտնութիւն բարեկենդանին այսպէս գտէր :

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ Ճ, Ճ. և զայն որ վերամնայ, յետս տուր 'ի ժը թուոյն ասելով ժը. ժէ. և այլն. և յորքանեորորդում թիւն դադարի, այնքան աւուրք են միջոց ուտիքն սուրբ յակոբայ, և յայտնութեան բարեկենդանին :

Որ բարեկենդանի յայտնութիւն :

Կալ զգիր տարւոյն. և երթ Ճ, Ճ. և որքան թիւ 'ի խոնարհ մնայ, յետս տուր զայն յերեքշաբթիէն, ասելով. երեքշաբթի, երկուշաբթի, կիրակի, և այլն : Եւ յորում աւուր դադարի այն թիւ, յայնմ աւուր հանդիպի յայտնութեան բարեկենդանն :

Բայց միշտ պարտիս զգոյշ լինել՝ թէ 'ի սմին, և թէ 'ի յայլս ընաւս վերոյասացեալս և 'ի հետևեալս. զի 'ի նահանջի տարւոջ, զգիր տարւոյն՝ 'ի վերջանալն փետրվարին փոխիցես ըստ նախընթացի գրոյն : Զոր օրինակ, թէ ՌՄՆ լիցէ. զՌՄՆԱ կալցես. և թէ ՌՄՆԵ լիցէ, զՌՄՆԶ կալցես. ըստ այսմ և զայլոց գրոց տարւոյն առնիցես. որպէս զի ամենայն

թուի, և կամ դժուարին է հաշուելն և թուելն, շարակարգեմք աստէն զերկուս պարզատօմարական աղիւսակս մշտնջենաւորս. յորս հայելով կարիցեն գիտել զայնց ամենից, զորոց մինչև ցայս վայր գրեցաւ:

Կանոն առաջնոյ աղիւսակին, որ 'ի հետևեալ երկու զոյգ երեսս թղթոց պարունակի:

Բանալի առաջնոյ աղիւսակիս, որ 'ի յերկուս զոյգ երեսս հետևեցելոց թղթոց գնի, է թուականն հայոց 1182. եդեալ 'ի սկզբան առաջնոյ կարգի. զոր կալեալ մինչ ուղղակի մտանես 'ի յառաջին տուփն, գտանես զեօթներեակ տարւոյն նոտր գրով գու ա̃. զգիր տարւոյն բոլոր գրով 'ի ներքոյ նորա գու Գայ. և զվերադիրն գու իէ̃. որ գլխագրով զետեղեալ կայ 'ի վերին յառաջին տեղւոջ, և ուղղակի հայի առ այն տուփ: Եւ յորժամ թուականն լինի 1183. գնաս յերկրորդ տուփն: Եւ որքան թուով աճի թուականն, այնքան տուփ յառաջ ընթանաս. և միշտ գտանես զեօթներեակ և զգիր տարւոյն յայն տուփ, ուր հասանիս թուականաւդ, և զվերադիրն

'ի վերայ նոցա ։ Եւ մինչ թուականն լինի 1200 . հասանիս 'ի վերջին տուփն առաջնոյ կարգին , և զկնի այնորիկ գտանես եդեալ 'ի սկզբան երկրորդի կարգին զթուականն 1201 . և որպէս ասացաւ , նաև 'ի 1201 թուին գտանի գիր տարւոյ և որք ընդ նմա յառաջին տուփն ։ 1202 ին յերկրորդ տուփն . և այսպէս հետևաբար ընթանայ մինչև 'ի վերջն երկրորդի կարգին , և ապա սկսանի երրորդ կարգն , և այլքն նոյն կերպիւ ։ Եւ այսպէս 'ի ձեռն ԺԹ կարգաց եդելոց յերիս զոյգ երեսս հետևեցելոց թղթոց՝ եզերի ընթացք միոյ բոլորի շրջանի , որ է 532 . ամ ։ Յորս կարգաւ ցուցանին 'ի ձեռն թուականին՝ գիր տարւոյ , եօթներեակ , և վերադիրն . և այս մշտնջենաւորաբար . քանզի մինչ եզերի 532 ամն , վերստին լինի սկսումն 'ի գլխոյն՝ նորապէս դնելով միայն զթուականս հետևեցելոց ամաց 'ի սկզբան աղիւսակիս , այնու կարգաւ , որպէս սոքին եդեալք են ։ Եւ ուր ուրեք եօթներեակն և գիր տարւոյն են Բ գրով , ցուցանեն զտարին գոլ նահանջ ։

Աճերադեր · Խօթներեան · Գիր տարւոյ ։

Թուա-կան	ԻԴ	Ե	ԺԶ	ԻԷ	Ը	ԺԹ	Լ	ԺԱ	ԻԲ
1182	ա դ	բ ո	գ հ	դ ե ք փ	զ մ	է լ	ա ր	բ գ ճ հ	դ ը
1201	գ դ թ ը	ե յ	զ խ	է ց	ա բ չ ո	գ թ	դ ս	ե յ	զ է ղ ե
1220	զ ղ	է ա պ չ	բ ժ	գ վ	դ ն	ե զ ծ խ	է պ	ա ղ	բ ժ
1239	բ դ	գ շ	դ ե կ ծ	զ ւ	է ձ	ա ի	բ գ տ վ	դ կ	ե ե
1258	ե ե	զ ջ	է լ	ա բ ր տ	գ շ	դ ը	ե ո	զ է մ ձ	ա դ
1277	է ա ե դ	բ ո	գ հ	դ ս	ե զ յ մ	է լ	ա ր	բ ճ	գ դ թ ը
1296	գ բ	դ ե ն յ	զ խ	է ց	ա ղ	բ գ ժ թ	դ ս	ե յ	զ ղ
1315	զ ղ	է պ	ա բ ի ժ	գ վ	դ ն	ե ե	զ է ջ պ	ա ղ	բ ժ
1334	բ դ	գ շ	դ կ	ե զ փ ւ	է ձ	ա ի	բ տ	գ դ հ կ	ե ե

[illegible]

Գ	ԺԴ	ԻԵ	Զ	ԺԷ	ԻԸ	Թ	ԻԱ	Բ	ԺԳ
ե ռ	ղ խ	ե ա ե ղ	է ո	գ թ	տ ս	ե ղ յ մ	ե ե	ա չ	է ձ
ա չ	է ձ	գ բ	տ ե ն յ	ղ խ	ե ց	ա ղ	է գ ժ թ	տ ս	ե ծ
գ տ վ ս	ե ծ	ղ ղ	ե պ	ա է ի ժ	գ վ	տ ն	ե ֆ	ղ ե ջ պ	ա ղ
ղ ջ	ե ա ձ ղ	է գ	գ շ	տ կ	ե ղ փ ւ	ե ձ	ա ի	է ո	գ տ հ կ
է ո	գ հ	տ ե ը ֆ	ղ մ	ե լ	ա ր	է գ ո՝ շ	տ ը	ե ռ	ղ խ
ե ռ	ղ խ	ե ե	ա է չ ո	գ թ	տ ս	ե յ	ղ ե զ ե	ա չ	է ձ
ե ա պ չ	է ձ	գ բ	տ ն	ե ղ ծ խ	ե ց	ա ղ	է ժ	գ տ վ ս	ե ծ
գ շ	տ ե կ ծ	ղ ղ	ե պ	ա ի	է գ ա վ	տ ն	ե ֆ	ղ ջ	ե ա ձ ղ
ղ ջ	ե լ	ա է դ գ	գ շ է	տ կ	ե ռ	ղ ե մ ձ	ա ի	է ո	գ հ

Վերադիր · Նոյեմբերեան · Գիր տարւոյ ։

Թուական	ԻԴ	Ե	ԺԶ	ԻԷ	Ը	ԺԹ	Լ	ԺԱ	ԻԲ
1353	դ ե ը է	զ ջ	է լ	ա ր	բ գ ո շ	դ ը	ե ռ	զ մ	է ա ե զ
1372	է ե	ա բ չ ո	գ հ	դ ս	ե յ	զ է խ լ	ա ր	բ ձ	գ թ
1391	գ բ	դ ն	ե զ ծ խ	է ց	ա ղ	բ ժ	գ դ վ ս	ե յ	զ ղ
1410	զ ղ	է պ	ա ի	բ գ տ վ	դ ն	ե է	զ ջ	է ա ճ ղ	բ ժ
1429	ա բ զ զ	գ շ	դ կ	ե փ	զ է մ ճ	ա ի	բ տ	գ հ	դ ե ը է
1448	դ ը	ե զ ռ ջ	է լ	ա ր	բ ո	գ դ թ ը	ե ռ	զ մ	է ե
1467	է ե	ա չ	բ գ ձ հ	դ ս	ե յ	զ խ	է ա ց ր	բ ձ	գ թ
1486	գ բ	դ ն	ե ծ	զ է ւ ց	ա ղ	բ ժ	գ վ	դ ե ն յ	զ ղ
1505	ե զ է ղ	է պ	ա ի	բ տ	գ դ շ ն	ե է	զ ջ	է ճ	ա բ ի ժ

Մետրատեր, Նշօրնեբեան. Գրեր տաբատայ:

Գ	ԺԳ	ԽԵ	Զ	ԺԷ	ԽԸ	Թ	ԽԱ	Բ	ԺԳ
է ո	գ հ	տ ա	եղ յմ	ե ւ	ա ր	է ձ	գտ թը	ե ռ	ղ խ
տե սռ	ղ խ	ե ե	ա չ	էգ ժթ	տ ս	ե յ	ղ զ	եա պչ	է ձ
ե պ	աէ ղձ	գ բ	տ ն	ե ծ	ղե ւց	ա ղ	է ժ	գ վ	տե կծ
գ շ	տ կ	եղ ֆզ	ե պ	ա ի	է տ	գտ շն	ե ֆ	ղ ջ	ե ճ
ղ ջ	ե լ	ա դ	էգ ոշ	տ կ	ե ռ	ղ մ	եա լի	է ո	գ հ
աէ չո	գ հ	տ ա	ե յ	ղե խւ	ա ր	է ձ	գ թ	տե սռ	ղ խ
տ ս	եղ ծխ	ե ե	ա չ	է ժ	գտ վս	ե յ	ղ զ	ե պ	աէ ղձ
ե պ	ա ղ	էգ գբ	տ ն	ե ծ	ղ ւ	եա ճղ	է ժ	գ վ	տ կ
գ շ	տ կ	ե ֆ	ղե ջպ	ա ի	է տ	գ շ`	տե րֆ	ղ ջ	ե ճ

Մշտագիր · Գրիգորեան · Գիր տարւոյ ։

Թուական	ԻԴ	Ե	ԺԶ	ԻԷ	Ը	ԺԹ	Լ	ԺԱ	ԻԲ
1524	ա դ	բգ ոշ	դ կ	ե փ	զ մ	էա լի	բ տ	գ հ	դ ը
1543	դ ը	ե յ	զէ խլ	ա ր	բ ո	գ թ	դե սռ	զ մ	է ե
1562	է ե	ա չ	բ ժ	գդ վս	ե յ	զ խ	է պ	աբ ղձ	գ թ
1581	բգ դը	դ ն	ե ծ	զ ւ	էա ձղ	բ ժ	գ վ	դ կ	եզ ճղ
1600	ե ճ	զէ ջպ	ա ի	բ տ	գ շ	դե ըճ	զ ջ	է ձ	ա դ
1619	ա դ	բ ո	գդ հկ	ե փ	զ մ	է լ	աբ րտ	գ հ	դ ը
1638	դ ը	ե յ	զ խ	էա ցր	բ ո	գ թ	դ ս	եզ յմ	է ե
1657	զէ ղե	ա չ	բ ժ	գ վ	դե նյ	զ խ	է պ	ա ղ	բգ ժթ
1676	բ դ	գդ շն	ե ծ	զ ւ	է ձ	աբ իժ	գ վ	դ կ	ե ճ
1695	ե ճ	զ ջ	էա լի	բ տ	գ շ	դ ը	եզ ռջ	է ձ	ա դ

Մեքրադէր․ Նօթներեան․ Գրեր պարտոյ։

Գ	ԺԴ	ԻԵ	Ջ	ԺԻ	ԻԸ	Թ	ԻԱ	Բ	ԺԳ
ե ղ ուջ	ե ւ	ա դ	է ո	կ տ հկ	ե ու	ղ մ	ե ե	ա է չո	կ հ
ա չ	է կ ճհ	տ ա	ե յ	ղ խ	ե ա ցր	է ճ	կ թ	տ ս	ե ղ ծխ
տ ս	ե ծ	ղ ե ղե	ա չ	է ժ	կ վ	տ ե նյ	ղ ղ	ե պ	ա ղ
ե պ	ա ղ	է գ	կ տ շն	ե ծ	ղ ւ	ե ձ	ա է իժ	կ վ	տ կ
է կ ոշ	տ կ	ե է	ղ մ	ե ա ւի	է տ	կ շղ	տ ր	ե ղ ուջ	ե ձ
ե ու	ղ ե խւ	ա դ	է ո	կ թ	տ ե սու	ղ մ	ե ե	ա չ	է կ ճհ
ա չ	է ճ	կ տ րա	ե յ	ղ խ	ե ց	ա է ղճ	կ թ	տ ս	ե ծ
տ ս	ե ծ	ղ ղ	ե ա պչ	է ժ	կ վ	տ ն	ե ղ էղ	ե պ	ա ղ
ղ ե ջպ	ա ղ	է գ	կ շ	տ ե կծ	ղ ւ	ե ձ	ա ի	է կ տվ	տ կ
է ո	կ տ հկ	ե է	ղ մ	ե ւ	ա է րտ	կ շ՝	տ ր	ե ու	ղ ե մ·ձ

Եւ յայսմ միջոցի դնեմք նաև զաւուրց լուսնոյ ըստ Հաշուի Հնոյ տոմարին . յոր թէպէտ բազմիցս ըստ չափու միոյ, և կամ միոյ և կիսոյ աւուր յաւէտ նուազ Հանդիպլին պատճառաւ շարժմանց Հասարակածին, և լրմանց զատկաց 'ի տեղեաց իւրեանց, սակայն մինչ որքան առ մերազնեայս ոչ գոյ Հնարաւորութիւն, զի վերանորոգութիւն ինչ տացի Հնոյ տոմարին, դնեմք նաև զայսմանէ ըստ Հաշուի վերադրաց Հնոյ տոմարին, որպէս և զայլոց բնաւից եդաք մինչև ցայս վայր :

Զծնունդ լուսնոյ այսպէս արա :

Առ Հանապազ Հ . կամ Կ . և զվերադիրն Հանդերձ թուով ամսոյն անցելոյ Հան 'ի բաց . և որքան վերամնայ, յայնքաներորդում աւուր ամսոյ յորում որոնես, է ծնունդ լուսնոյ :

Զաւուրս լուսնոյ այսպէս արա :

Առ զաւուրս ամսոյն, և զվերադիրն տարւոյն՝ Հանդերձ թուով անցելոյ ամսոց . և 'ի միասին գումարեալ զայնս, երթ երեսուն երեսուն . և որ ինչ 'ի խոնարհ մնայ, աւուրք են լուսնոյ : Եւ

եթէ յերեսունն ոչ ժամանէ, որքան է թիւն, այնքան են աւուրք լուսնոյ. Մինչ զթիւս ամսոց առնուս՝ սկսեալ 'ի յունվարէ, զայն ամիսն յորում ես, մի՛ առնուր. բայց եթէ 'ի յունվարն և 'ի փետրվարն իցես, առ: Յաւելելոցս իմանի և լրումն լուսնոյ, զի նոյն է:

Կանոն ընթեր. պարզատումարական աղիւսակի:

Հետևի երկրորդ մշտնջենաւոր աղիւսակն, որ յերկիս զոյգ երեսս հետևեցելոց թղթոց պարունակի: Յորում 'ի ձեռն տարեգրոյն, որ ըստ կարգի այբուբենից եդեալ կայ, մտեալ 'ի յառաջին տունն, որ է հանդէպ տարեգրոյն, իմանաս զպատկեր աւուր յայտնութեան. ըստ որում 'ի վեր կոյս հանդէպ նոյն տփոյն գրեալ կայ: Մտեալ 'ի յերկ՟րդ տունն՝ իմանաս զմիջոց ուտիսն: Մըտեալ 'ի յեր՟րդն՝ գտանես զառաջաւորն, ընդ որոյ նաև անուն ամսոյն համանշանի: Նոյնպէս և զայլսն մինչև 'ի յայտնութեան բարեկենդանն, որք կարգաւ գրեալք են 'ի յերկուս երեսս. յայբէն մինչև 'ի լիւնն գտցես 'ի յառաջին բ̅ երեսս: Ի խէէն մինչև 'ի յոն գտցես 'ի հետևեալ երկուս երեսս. իսկ 'ի չայէն մինչև 'ի քէն գտցես 'ի վերջին բ̅ երեսսն:

Ը. Շրջանակ պարզատօմարական :

Գիր տարւոյ :	Օր յայտնութե̄ :	Մէջոց ուտէճ օր :	Առաջաւորաց բր̄կնդն :	Բուն բարեկենդան :	ԶԱՏԻԿ :	Երեւման խաչ :	Համբարձումն :	Հոգեգալուստ :	Սբ̄ Գրգրի բարեկէն :	Վարդավառ :
			յնվ̄	փետ	մար	ապր	ապր	մայ	մայ	յնի
Ա	Գ̄շբ	ղ	ժա	ա	իբ	ժթ	լ	ժ	լա	իը
Բ	Ե̄շբ	է	ժբ	բ	իգ	ի	մայ ա	ժա	յնի ա	իթ
Գ	Կիրկ	ը	ժգ	գ	իդ	իա	բ	ժբ	բ	լ
Դ	Շբ̄թ	թ	ժդ	դ	իե	իբ	գ	ժգ	գ	յլի ա
Ե	Բշբ̄	ժ	ժե	ե	իզ	իգ	դ	ժդ	դ	բ
Զ	Ե̄շբ	ժա	ժզ	զ	իէ	իդ	ե	ժե	ե	գ
Է	Դշբ̄	ժբ	ժէ	է	իը	իե	զ	ժզ	զ	դ
Ը	Գ̄շբ	ժգ	ժը	ը	իթ	իզ	է	ժէ	է	ե
Թ	Ե̄շբ	ժդ	ժթ	թ	լ	իէ	ը	ժը	ը	զ
Ժ	Կիրկ	ժե	ի	ժ	լա	իը	թ	ժթ	թ	է
Ի	Շբ̄թ	ժզ	իա	ժա	ապր. ա	իթ	ժ	ի	ժ	ը
Լ	Բշբ̄	ժէ	իբ	ժբ	բ	լ	ժա	իա	ժա	թ

Ը. շխըսակ պարզատոմարական :

Մինչոց շբթց պահոց :	Ածածին :	Մինչոց շբթց պահոց :	Սբ Խաչ :	Սբ Գէորգայ բարէկ :	Մինչոց ոտքեց շբթց :	Գիւտ Խաչ :	Յիսնակաց բարեկէն :	Սբ Յակոբայ բարէկ :	Մինչոց ոտքեց, օր :	Օր Երեկնտնի յայտն :
	օգոս		սեպ	սեպ		հոկտ	նոյե	դեկ		
է	ժզ	դ	ժդ	ի	է	իե	ժե	զ	ժը	Գշբ
է	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իզ	ժզ	է	ժէ	Եշբ
է	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժզ	Կիրկ
զ	ժբ	ե	ժզ	իգ	է	իը	ժը	թ	ժե	Շբթ
զ	ժգ	ե	ժէ	իդ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	Դշբ
զ	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժգ	Եշբ
զ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իդ	իա	ժբ	ժբ	Բշբ
զ	ժզ	դ	ժդ	ի	է	իե	ժե	զ	ժը	Գշբ
զ	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իզ	ժզ	է	ժէ	Եշբ
զ	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժզ	Կիրկ
ե	ժբ	ե	ժզ	իգ	է	իը	ժը	թ	ժե	Շբթ
ե	ժգ	ե	ժէ	իդ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	Դշբ

Ցուցակ պարզատօմարական ։

Գիր տարւոյ ։	Օր Յայտնութեան ։	Միջոց ուտից, օր ։	Առաջաւորաց Երեքշաբթին ։	Բուն Բարեկենդանն ։	ԶԱՏԻԿ ։	Երևման խաչ ։	Համբարձումն ։	Հոգեգալուստ ։	Սբ Գրիգորի Բարեկենդան	Վարդավառ ։
			յունվ	փետր	ապրլ	մայի	մայի	մայի	յուն	յուլ
Խ	եշբ	ժը	իգ	ժգ	գ	ա	ժբ	իբ	ժբ	ժ
Ծ	դշբ	ժթ	իդ	ժդ	դ	բ	ժգ	իգ	ժգ	ժա
Կ	գշբ	ի	իե	ժե	ե	գ	ժդ	իդ	ժդ	ժբ
Հ	եշբ	իա	իզ	ժզ	զ	դ	ժե	իե	ժե	ժգ
Ձ	կիրկ	իբ	իէ	ժէ	է	ե	ժզ	իզ	ժզ	ժդ
Ղ	շբթ	իգ	իը	ժը	ը	զ	ժէ	իէ	ժէ	ժե
Ճ	բշբ	իդ	իթ	ժթ	թ	է	ժը	իը	ժը	ժզ
Մ	եշբ	իե	լ	ի	ժ	ը	ժթ	իթ	ժթ	ժէ
Յ	դշբ	իզ	լա	իա	ժա	թ	ի	լ	ի	ժը
Ն	գշբ	իէ	փետ ա	իբ	ժբ	ժ	իա	լա	իա	ժթ
Շ	եշբ	իը	բ	իգ	ժգ	ժա	իբ	յուն ա	իբ	ի
Ո	կիրկ	իթ	գ	իդ	ժդ	ժբ	իգ	բ	իգ	իա

Ր. շխւսակ պարզատոմարական :

Մինչոյ շաբթու պահօք :	Ածացին :	Մինչոյ շաբթու պահօք :	Ամ Խաչ :	Ամ Գէորգայ Բարէկ:	Մինչոյ ուտիք շաբթու :	Գիւտ Խաչ :	Յիսնակաց Բարէկէն :	Ամ Յակոբայ Բարէ :	Մինչոյ ուտիք, օր :	Օր Բռնէնտնի յայտն
	օգոս		սեպ	սեպ		հոկտ	նոյե	դեկ		
ե	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժգ	ԷՂԲ
ե	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իդ	իբ	ժբ	ժբ	ԴՂԷ
ե	ժզ	դ	ժգ	ի	է	իե	ժե	զ	ժը	ԳՂԲ
ե	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իզ	ժզ	է	ժէ	ԲՂԲ
ե	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժզ	ԿԲԿԲ
դ	ժբ	ե	ժզ	իգ	է	իը	ժը	թ	ժե	ՂԷՌ
դ	ժգ	ե	ժէ	իդ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	ԽՂԷ
դ	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժգ	ԷՂԲ
դ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իդ	իա	ժբ	ժբ	ԴՂԷ
դ	ժզ	դ	ժգ	ի	է	իե	ժե	զ	ժը	ԳՂԲ
դ	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իզ	ժզ	է	ժէ	ԲՂԲ
դ	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժզ	ԿԲԿԲ

Աղիւսակ պարզատօմարական ։

Գիր տարւոյ ։	Օր Յայտնութ. ։	Միջոց ուտիք, օր ։	Առաջաւորաց բրկնդն ։	Բուն բարեկենդան ։	ԶԱՏԻԿ ։	Երևման խաչ ։	Համբարձումն ։	Հոգեգալուստ ։	Սբ Գրիգորի բարեկ ։	Վարդավառ ։
			փետ	փետ	ապր	մայս	մայս	յնիս	յնիս	յլիս
Ձ	շբթ	լ	դ	իե	ժե	ժդ	իդ	դ	իդ	իբ
Պ	ուրբ	լա	ե	իզ	ժզ	ժդ	իե	դ	իե	իդ
Ջ	Եշբ	լբ	զ	իէ	ժէ	ժե	իզ	ե	իզ	իդ
Ռ	Դշբ	լգ	է	իը	ժը	ժզ	իէ	զ	իէ	իե
Ս	Գշբ	լդ	ը	մար ա	ժթ	ժէ	իը	է	իը	իզ
Վ	Բշբ	լե	թ	բ	ի	ժը	իթ	ը	իթ	իէ
Տ	կիրկ	լզ	ժ	գ	իա	ժթ	լ	թ	լ	իը
Ր	շբթ	լէ	ժա	դ	իբ	ի	լա	ժ	յլիս ա	իթ
Ց	ուրբ	լը	ժբ	ե	իգ	իա	յնիս ա	ժա	բ	լ
Ւ	Եշբ	լթ	ժգ	զ	իդ	իբ	բ	ժբ	գ	լա
Փ	Դշբ	խ	ժդ	է	իե	իգ	գ	ժգ	դ	օգոս ա
Ք	Գշբ	խա	ժե	Զմնացեալսն տես 'ի Փուրն ։						

Աղիւսակ պարզատոմարական ։

Մինչեւ Շբթ պահոց ։	Ածածին ։	Մինչեւ Շբթ պահոց ։	Սբ Խաչ ։	Սբ Գէորգայ Բարեկն ։	Մինչեւ ուտից Շբթ ։	Գիւտ Խաչ ։	Յինանց Բարեկենդանն ։	Սբ Յակոբայ Բարեկն ։	Մինչեւ ուտից, օր ։	Օր Բրկնդնի յայտն ։
	օգոս		սեպ	սեպ		հոկտ	նոյե	դեկ		
գ	ժբ	ե	ժզ	իգ	է	իը	ժը	թ	ժե	ՇԲԹ
գ	ժգ	ե	ժէ	իդ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	ԿՇԲ
գ	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժդ	ԵՇԲ
գ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իդ	իա	ժբ	ժբ	ԳՇԲ
գ	ժզ	դ	ժգ	ի	է	իե	ժե	զ	ժը	ԴՇԲ
գ	ժէ	դ	ժդ	իա	է	իզ	ժզ	է	ժէ	ԵՇԲ
գ	ժը	դ	ժե	իբ	է	իէ	ժէ	ը	ժզ	ՈՒՐԲ
բ	ժբ	ե	ժզ	իգ	է	իը	ժը	թ	ժե	ՇԲԹ
բ	ժգ	ե	ժէ	իդ	է	իթ	ժթ	ժ	ժդ	ԿՇԲ
բ	ժդ	դ	ժա	ժը	ը	իգ	ի	ժա	ժդ	ԵՇԲ
բ	ժե	դ	ժբ	ժթ	ը	իդ	իա	ժբ	ժբ	ԳՇԲ

Ի տոմարական համառօտութեանս յայսմիկ որք հարկաւորք էին պարզամըտաց՝ բացատրեցան։ Եւ եթէ խնդրիցէ ոք գիտել՝ նաև զտանուտէր տարւոյն, կալցէ զթուականն հայոց, և ըզ 1169 'ի բաց հանեալ, զայն որ մնայ՝ երթիցէ ժբ, ժբ. և որ ինչ 'ի խոնարհ մնայ՝ սկիզբն արարեալ 'ի խոյէն՝ տացէ զայն 'ի կենդանակերպսն և յորում կենդանակերպի վերջանայ՝ այն է տանուտէր տարւոյն։ Իսկ անուանք և նշանք կենդանակերպից են սոքին։ Խոյն. ♈։ Ցուլ. ♉։ Երկաւոր. ♊։ Խեցգետին. ♋։ Առիւծ. ♌։ Կոյս. ♍։ Կշիռն. ♎։ Կարիճ. ♏։ Աղեղնաւոր. ♐։ Այծեղջիւր. ♑։ Ջրհոս. ♒։ Ձուկն. ♓։ Այսոքիկ ասին կենդանակերպք կամ նշանք, որք զետեղեալք են 'ի ծօթիակոս կոչեցեալ բոլորակն երկնից. և իւրաքանչիւրն 'ի սոցունց բաղկանայ 'ի բազում աստեղաց։ Եւ արեգակն ընդ այսոսիկ կենդանակերպս առնէ զճանապարհ իւր, 'ի դիմէն յատուկ շարժմամբ իւրով յարևմտից յարևելս, առ 'ի կատարել զյատուկ ընթացս իւր. Որոյ ստեղծողին և կարգադրողին փառք և գովութիւն յամ յաւիտեանս. ամէն։

ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

9 - 61